

SREDNJA EVROPA

Države:

- Nemčija, Švica, Avstrija, Linhenštein (vpliv Sz, bol razvite)
- Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska, Slovenija (vpliv Z zaveznikov, manj razvite)

Skupne značilnosti

lega v osrednjem delu Evrope

- Prevladuje prehodno celinsko podnebje, v gorah gorsko
- Regija je zelo neenotna
- Deli na razvit in majn razvit del

Naravne enote:

- Nemško-Poljsko nižavje
- Sredogorja z kotlinami
- Alpe
- Karpati
- Panonska nižina/kotlina

NEMŠKO POLJSKO NIŽAVJE

Ima značaj nasutega nižavja (rahlo valovit nižinski relief, naplavile današnje reke)

Ima glacialne(ledeniške) in fluviglacialne(rečno-ledeniške) nanose (morenski nasip). Na Z najdemo estuarje, na V pa lagune

Pojezerje (Severni del)

1. Je svet morenskih nasipov ter vmesnih ledeniških jezerc in zamočvirjenih globeli.
2. pomen: živinoreja, slabo rodovitne, sprane prsti, hladno podnebje

Pradoline (Južni del)

1. Je dolina ki jo je preoblikovala reko, tekoča na koncu topečega se ledu v pleistocenu.
2. Smer dolin V-Z, ker je led zaprl odtok rekam proti S.
3. pomen:rodovitne naplavine – kmetijstvo, naselitev, železniški, kanalski promet, rudno bogastvo, premog, nafta → močno onesnaženje

SREDOGORJA IN NIZKE PLANOTE

- hercinsko gubanje (mlajši paleozoik, karbon)
- usedanje mezozijskih peščenjakov
- mlajša navpična premikanja (grude, kotline, tektonski jarki)
- sredogorja z značilnimi planotastimi višinami

tektonsko delovanje je prineslo na površje obilo magmatskih kamnin z železovo rudo in bogate sloje črnega premoga. → zgodnja industrializacija

zgodnja industrializacija se je iz Nemčije razširila na druge države srednje Evrope. Najprej se je razvila težka industrija, za njo pa še druge: elektrotehnična, strojna, avtomobilska in kemična.

Industrijska območja: Saška, Porurje, Posarje, Šlezija, S.Češka

- Porurje: ob reki Ruhr (Essen, Dortmund)
- Posarje: ob reki Saar
- Saška: Jena, Hannover (rjavi premog)
- S Češka
- Šlezija: južna Poljska

Ko se je razmahnila težka ind., so se v ind. območjih kmalu začele slabe posledice.

Okolje je postalo močno **onesnaženo**:

- Strupeni plini v ozračju – kisli dež
- Industrijske oplake v rekah
- Onesnaženje prsti in podtalnice

GOSPODARSKE RAZLIKE

1. Razvitejše kapitalistične države (Nemčija, Švica, Avstrija, Liechtenstein)

- Zahodni del
- Vpliv zahodne Evrope in Zda
- Tržno gospodarstvo
- Konkurenčnost
- Razvoj vseh gospodarskih dejavnosti
- Poudarek terciarnih dejavnosti

2. Manj razvite države v vzhodnem delu (Poljska, Češka, Slovaška, Madžarska, Slovenija)

- Vzhodni del
- Socialistična družbena ureditev
- Vpliv Sovjetske zveze
- Socialistično gospodarstvo
- Nekonkurenčnost
- Trgovanje znotraj vzhodnega bloka
- Razvoj predvsem težke industrije – močno onesnaževanje okolja
- Zanemarjanje drugih gospodarskih dejavnosti
- Zaostalo kmetijstvo

Blokovska delitev Evrope:

- Nastala po koncu 2. Svetovne vojne
- Srednjo Evropo je s t.i. Železno zaveso za več kot 4 desetletja razdelila na 2 dela, ki sta imela povsem ločen razvoj
- Končala se je s padcem Berlinskega zidu 1989
- Države v V delu so začele ponovno uvajati kapitalistično družbeno ureditev in se pripravljati na vstop v Eu

Gospodarski pomen renske doline:

- Najpomembnejše območje Evrope

- Najmočnejša koncentracija prometa, gospodarstva, poselitve
- Ren – evropska vodna pot
- Svetovno pristanišče Rotterdam
- Glavna železnica in ceste

Pomembni gorski prelazi:

- Veliki Sv. Bernard – Švica, Italija
- Simplon – Švica
- Sv. Gotthard – Švica
- Arlberg – Liechtenstein
- Brenner – Avstrija

- Katschberg - Avstrija

ALPE

Geomorfološko dogajanje:

- Pangea
- Tetis
- Sedimentacija apnenca
- Podmorski ognjeniki
- Premiki Afriške plošče z J → narivanje sedimentalnih in pogrezanje vulkanskih kamnin
- Fliš v plitvem morju
- Dvigovanje Alp
- Poledenitev (pleistocen)
- Mehansko preperevanje, podori melišča
- Delovanja rek

Najvišje Evropsko gorovje, razteza se v loku 1200km od obal Ligurskega morja do Z roba Panonske kotline. Delimo jih na V in Z Alpe

Zgradba:

- V jedru so zgrajene iz metafornih in magmatskih kamnin –Centralne Alpe
- Na J in S obdajajo centralne alpe debele plasti apnencev in dolomitev(mezozoik)
- Na zunanem robu so zgrajene iz fliša

Zahodne: ožje, višje, namočene, poledenele

Vzhodne: širše, nižje, iz več pasov, slemenitev V-Z

- Strme skalnate stene in ostri vrhovi
- Ozke globoke V doline so nastale z globinsko erozijo
- Mehansko preperevanje: melišča

Alpe so se nazadnje močnejše preoblikovale v ledenih dobah ko je bil o bseg ledenikov precej večji kot danes.

U-doline: rečna dolina v obliki črke V; poledenitev ledenikov je dolino poglobil in razširil in nastane koritasta ledeniška U dolina

PANONSKA NIŽINA

- Je velika V-dolina v srednjem Podonavju
- Po nastanku ima vse značilnosti kotline
- Obdana je z Alpami, Krpati, Dinarskim gorstvom
- Je udorina, v kateri je bilo Panonsko morje
- Reke z gorskega obrobja so se svojimi nanosi zasule doline
- Voda si je skozi krpate prebila odtok proti morju (črnem)
- Postopoma se je udorina praznila, ostalo je več jezer. Danes je malo sledi morja
- Veter je nanosil droben prah, ki se sprejel v plasti, na katerih je rodovitna prst
- Sredi nižinskega sveta se dvigujejo osameli hribi ali osamelci
- Prehod iz nižin v gorati obod na obrobju ni oster. Nižavje obdaja gričevje.
- Po panonski nižini teče reka Donava – prometna pot
- Celinsko ali kontinentalno podnebje

Gospodarski značaj:

- Nižinski relief
- Rodovitna črna prst
- Celinsko podnebje
- Poljedelstvo: žitarice, sladkorna pesa, sončnice
- Dobre možnosti za živinorejo (govedoreja, prašičereja, kokoši, konji)
- Gričevnato obrobje: vinogradništvo, sadjarstvo

Za poselitev je značilen poseben tip dolgih ali obcestnih vasi, pri katerih so domovi razporejeni na obeh straneh ceste v dolžini tudi več km, proge njiv